

ВИДИ ЧУДА

ВИДИ ЧУДА
ЧАСОПИС ПОВЕЉА 3/2016
ДОДАТАК БРОЈ 29

главни и одговорни уредник ДЕЈАН АЛЕКСИЋ

Уредник додатка
ГОРДАНА ТИМОТИЈЕВИЋ

Графичка опрема ДРАГАН ПЕШИЋ

Издавач
НАРОДНА БИБЛИОТЕКА „СТЕФАН ПРВОВЕНЧАНИ“
КРАЉЕВО

За издавача
ДРАГАНА ТИПСАРЕВИЋ

Уредништво Повеље, 36000 Краљево, Цара Душана 39
Тел. 036 312 442, e-mail: povelja@mts.rs

Штампа Анаграф
Тираж 600

ISSN 1452-7316

Додатак за децу часописа *Повеља*
штампан је захваљујући подршци
Министарства културе и информисања Републике Србије
и скупштине града Краљево.

Весна Капор

КАО ШТО
И ВАМА ЖЕЛИМ

повеља

На корицама:
Весна Капор, фотографија снимљена 1970.

Данилу и Алекси, мојим синовима, ови свици

„Све бежи од човека!”

Код Хиџборејаца, Милош Црњански

„То значи, очигледно, да је човеку потребно, да зна, да се некуд не може више вратити, па да увиди како је тамо сретан био.”

Код Хиџборејаца, Милош Црњански

„Из далека бруји нешто метално и јако, као да се грдан какав точак витла по ваздуху, лишће по дрвећу тамни и бode ме својим шиљцима у зенице, у глави хукти ветрењача, и незграпним својим крилима кида још малочас компактне моје мисли, а по свим живчаним ћелијама мигољи се осећај страха и предосећај бола...”

Исидора Секулић, „Главобоља”

„Ма, куда бациш поглед – све је чудо! Вода путује у облаке, ваздух земљу држи као перце; ево, ви и ја смо прах и пепео, а крећемо се и мислимо, и то је, такође, чудесно.”

На крају светиа, Николај Љесков

I

УВИЈЕК СВЈЕТЛОСТ

И увијек та свјетлост. Разодијева све и траје. Кад сам излетјела, просто, свјетлост је пукла преда мном, и тачка. Више не јењава. У неким часовима, кад склопим очи, она је концентрисана боја наранџе. Па диње. Пипуна, како кажемо ми. Како који ми? Ми, Херцеговци. Ми који се чудимо како баш сви не именују све живо исто као и ми. Па бијела мрежаста, испреда се однекуд, као из неког врела, неког краљевства, гдје се тка, и дијели... свакоме ко умије да је обгрли, изнутра. Да је накалиме, и размотава својим вијеком.

Прољеће.

Бразде миришу. Разбехара се свако стабло које рађа. Опупе врбе код понорница. Поља постану мека, планине се изнутра разгоропаде, распјенуше, из шкрапа, из дубоких, из тек одмрзле земље, пројаве се воде. Сњежне капе на планинским висинама, бјеласају се са облацима. Отимају се тужном југу, што доноси некакав немир у нарамцима, с другог лица планине, од неретљанских страна.

Ми лахоримо у љубичастим сумрацима. Чекамо ласте, и објављујемо њихов повратак, јурећи, раширених руку, низ падине, поред извора, пољем...

Прољетње чишћење дворишта, баца нас у дрхтавицу, као да ћемо тиме очистити читав свијет. На крају, ритуално, свако у свом дворишту пали ватрицу, на којој одгоријева све оно што није за прољеће. Некакво грање, борове иглице, миришу; папири, отпаци, непознатог поријекла и облика, гуме и жице, цврче и диме густо.

На крају, испече се кафа, изнесе ракија и дивани. Ми, младунци, дакле, доносимо филцане, бокале са водом, ракијске флаше... знатижељно одвалимо уши да нам нешто не промакне, и обавезно опалимо једну

дугачку туру жмурке. Или лимуна и наранџе. Па се скривамо, задуго у ноћ. Изнад, испод, поред, иза... напред. У.

Мене, увијек тишти нешто, као туга. Као да нисам дијете.

Мајко, ја сам ваздух, ја сам дрво. Мајко, ја сам шрава. Трабуњам.

Тада, наравно, још не знам да је неко написао „заиста зрак сам само...” и да ћу се непоправљиво, заљубити у тог човјека. Не знам да он постоји, не знам да се тих година вратио из далека, и живио свој опроштај са свијетом.

Прољеће ме жуља, разгаљује и тјера да кришом плачем.

Кад питају, шта је, кажем, онако.

Обавезно, слиједи такмичење, ко ће прије узбрати висибabu, кукуријек, и наравно китицу љубице. Баба, љубичице, љубичице! Јок, вели она, љубичицај ти колико ти је драго, то је љубица!

Љето.

Долази као купола свјетлости. Чисте, суштаствене. Као слатки живот. Чисти снови. Сунчани шатор разапет је високо. Траве бујају, још од прољећа, тешке, понегдје отежале од влаге, од оних дубоких подземних вода које ватра сунчеве јаре, испије. Остану само ти мириси, сладуњави од којих се тешко дише.

Пошто сам њежна госпођица (тако волим покатак да се осјећам, иако немам ни седам) и имам страшне главобоље, од којих би и јаки пали у несвијест, родитељи ме, по савјету љекара, чaste морем, скоро читав мјесец. Сваке године. Печемо се, немилице, а главобоље пулсирају, витлају као олуја, као магнетна олуја, пред очима, видим само свјетлосне ковитлаце. У глави некакви чекићи лупају, пулсира са лијеве стране, бол се распрскава, већи је од главе, он је казан у коме неко гњечи, моје трпљење, све док не пукнем, и не пустим глас. Па кукам и плачем, да се срце стегне сваком живом створу који чује. Лијече ме од хроничног синузитиса. А госпођице, имају мигрене, то је општепознато. Неки крвни суд се шири и скупља...

Тад, такође, не знам, да је једна велика госпођа, писала о главобољама, како нико није. Баш.

Добро, то море, забавно је. Неке слике. Млада мајка. Са великим наочарама. Отац, насмијан. Брат и ја на некој стијени, загрљени, мајушни, птићи, једва одржавамо равнотежу.

Ипак, наше ливаде, наше језеро, наше рођене бабе, и ђедови, тетке, ујаци и стричеви, све је то нама прешније од мора. То да се попнемо на Љељенак, извор у боровини, високо изнад зграда, па да се сјуримо одозго као вјетар, раширених руку, пуштајући глас. То да идемо у село, пјешнице, ми тачкице, ми скакавци, да дувамо маслачке, да се боримо са чичцима, да престижемо вјетар, да утекнемо прије мјесеца у

сеоско двориште. То да се изгубимо па на сеоском извору, Стублинама, кришом, у предвечерје, пијемо студену воду, вјерујући да је благодатна; хладна и шуштава, лијек је за све.

Прије тога, обавезно, чекамо да из дубине цијеви, искочи жаба.

Пред крај жеженог јула, једемо грознице, незреле воћке, од којих можеш пасти у ватру. Пентрамо се гдје год стигнемо.

На једној мурви, преко пута зграде, проводимо силне сате. У селу вежемо љуљашку, за дебеле руке трешања, јабука, ораха. Гдје стигнемо. Заљулавамо се што јаче можемо. У чисту, у жежену свјетлост небеса. Циктимо. Стежемо уже, ноге као стријеле, чврсто гурају напријед. Страх од пада, вртоглавица, трнци уз кичму, онај слатки страшни велики талас, трептај, кроз стомак, ништа нас не пријечи да летимо увис.

Шарене се ливаде. Лептирови се не плаше погледа. Врапци дањују око нас. У нарамцима, носимо радост.

Јесен.

Мирише на орахе. Гулимо им зелену кору. Прсти су нам црни. Њихове љуске су барке. У које смјештамо бубе, и пуштамо низ кишне барице.

Мој брат, баш га брига, не мари за почетак школе. Он је прави даса. Уме да ускочи на неоседланог Дората, и каска селом. Прате га два кера, Шаров и Зелов. Госпођица, ја, увек у приправности, штреберски, од рођења; увијам теке у папирнате омоте, тако волим. После ми отац доноси, увијек неке какве нико нема; он доспијева даље од других. Свјетлост тих поклона, тих дивних ситних одабира, за увијек прозрачује. Јесен, дакле, мирише и на даљине одакле стижу наше мале немјерене радости. Налик бајци. Плавоцрвена лакирана перница. Гумица, округла као точак, танка. Плава са црвеном штрафтом.

У ову јесен, док окупљам свице сећања, у једар мразан, сунчан дан, сјајкају очи, сузно. И светле дани, из његових раширених руку. Пуних. Мирише на узреле шљиве, нарочито на ракијске ароме. На џемове Распуцавају се бодљикви оклопи кестења, и ми их сакупљамо. У тегле. На прозоре. У ормаре. Сјаје јабуке, као душе, миришу у нашим собама.

Дворишта омиришу на цјепанице цера. Букве. Храста. Мрачне утробе подрума, свијетле њиховим тјелесима.

Јесен, сва у септембру и обремененом октобру. Пламса у тихим руменим одбљесцима лишћа. Међутим, кад год пишемо саставе, о јесени, омиљена реченица је: тешки, оловни, облаци. И вјетрови, пишемо како бичују природу. И кише односе топлину и радост. Заправо, увијек лажем док пишем те саставе за које добијам петице, и кроз које се провлачи завијање паса, теку ријеке блага, и вукови само што нас не поједу.

Ја волим јесен. Позну. И рану. И волим кад дува, волим кад шушти лишће под корацима. Јесен, то су мириси, мириси то је свјетлост. Тоже, тад нисам имала појма, о томе да је, мој љубљени Пјесник записао: *Јесен, и животи без смисла.*

И зима.

Нос приљубљен на прозорско окно. Борове гране сјајкају. Китина оре-сила читав видик. Вјечито болешљива, дахом маглим стакло. Кад се искрадем, или измолим излазак, спуштам се са врха стазе. Кроз боровину, преко скакаоница, фљас, фљус, ура, јуриш... скоро на асфалт, летимо, скоро под точкове камиона. Сметови су виши од нас. Прокопавамо тунеле кроз снијег, неких година. Сунце, високо, свијетло и хладно, бљешти. Издишемо облачиће својих дахова. Упадамо до препона у прхутава бијело. Кад стегне минус, ту на планини, кад се не може нигдје, обрадујем се. Зима, дјелује, као сигурна вјечност. Ватре у пећима, грију модре прсте, и свијетле, ноћу, црвене; пламичци се подижу високо зидом. Врело срце дома, по цијелу ноћ пламти, док се на окнима стеже скрама, мраз прави звијезде од иња. И вјетрови, фијуком бришу, преносећи ледну прашину, у нарамцима, расипајући је као часове вјечности.

Миришу чајеви, са љетњих ливада, миришу цјепанице из подрума. Кад премрзнеш, и гориш од врућице, гјерају те да пијеш расол, црвен од нара, пун витамина Це. И ноћу тишина, на дубоком модром небу, изазива вртоглавицу ако лежиш на леђима и гледаш у звијезде. У леденој, топлој ноћи.

Кад си рођен, у таквом једном мјесецу као што је јануар, наравно да ти је он кућа.

За Божић, а славимо га скоро заједно, сви у згради, и све као кришом, кад се старији забораве, и није им на памети уопште дјечија граја, ми узимамо бардаке, наздрављамо, вином, пивом, ракијом. После се ваљамо испод столова, и смијемо, смијемо... Свијеће, из ћошкова разгоне вражиће, и ми се осјећамо као да нам се нетом, отворио прозор, и пригрио нас бијели дугобради, Он. Снијег је, и сигурно је тако, и Он на облаку. И све свјетлости су измијешане. И све трепери. Од нашег смијеха, ори се зграда. Све док се неко не досјети; па они су се понапијали! Дај, вамо, шипку!

Зими се, за мене, дешавају највећа чуда. А чуда увијек свијетле.

Јануар посебице. Док положајник говори здравицу, и варнице се распирују на све стране. Колико варница толико среће, то памтим.

И, никад се не видим у цицвари коју баба скува, још у онај час, кад се дијеле ноћ и дан. „Не кењчијај, видиш се сигурно!” Растјерује она своје подозрење.

Уто се чују и прве прангије, и ето, стиже. Нешто што не разумијемо, али обухвата нас, и треперимо. Растрчимо се, развиленимо, ко ће прије житом засути положајника.

Зима је свјетлост из које се рађа цијела васиона. Цијела година. У бијелим разбуцаним облацима, пуним крила, мада је небо ниско, бременито, на земљи, грију се и свијетле приче мојих баба. Крилате.

Зими не плачем. И не уздишем. Из свег гласа пјевам, *зима, зима, е ња шћа је*. Мада, највећи дио, тих чудеса, проводим, са носем залијепљеним на прозор. Сва моја чуда, у мени су. И знам да је крилати Јова, испјевао ту пјесму.

Све је ово било у Сињем Весињу. У Њувесињу. У Невесеињу. Као што је и сада.

II

ВИДИ ЧУДА, ЧАСНА РИЈЕЧ

И све сам ово осјетила и разумјела, часна, часна ријеч, одмах. До десете, бијох позната као филозоф. Много сам ћутала, у то вријеме. Могло би се рећи да сам само снатрила. Сакупљала и окупљала свијет, као пчеле, у своју кошницу.

Свијет ми је био диван. И никад нису престајала чуда, пред мојим очима. Чак и онда кад сам се драла на тешким мукама, због тог вражјег, крвног суда, што се у глави скупљао и ширио, како му воља.

Ту чудност, приписивали су томе што су ме, слава Богу, отели од смрти. Из раља, директно. Тако то изгледа, док прича моја мати. И сад. Ето, бијох с неким чудним орахом на вратићу, изгледа, стигла на свијет. И он је растао. У Мостару, па у Сарајеву рекоше (прича моја мати), нема друге, уградити јој цјевчицу да дише, па... докле издржи. Уто, како то бива, у чудесним приповијестима, мом оцу у шаку, неки млади болничар убаци цедуљу. Писало је, идите у Београд или Загреб, обавезно.

Тако, стањисмо се у Београду, обавезно. Бијох чудо на дјечијем одјељењу у Тиршовој. Право. Хемангиом на крвним судовима врата, необичан и тежак. И неки земљак, главни хирург, који се клео да ће ме спасити, није имао руку за мој њежни врат. Није знао, изгледа, шта да чини са том чврстом ријечју, па је одлагао, непрестано, датум операције.

Углавном, једног поподнева, када је дошла у посјету, пред моју мајку изашао је потпуно непознат млади доктор. Сав, сав, мантил у крви, и сад приповиједа. Њој се, малко, наравно завртјело док ју је тај човек, подизао увис, вичући: *Успели смо, успели!* Потом, она вели, воде је до неког кревета, где лежи неко успавано, *Боже ме ойросиши, као мртво, дијете*. Познаје ме само по гуменој лутки, која лежи испод ногу. И од које се не одвајам, коју пребацују са мном, из кревета у кревет, са оде-

љења на одељење. Том човјеку, Сретену Поповићу, младом стажисти, тада, у Тиршовој, после опасном профану на Медицинском, имам да захвалим овај дах на прозорском окну, зими док ме бјелина опсјењује.

У Београд моја мати, у мисију спасавања, креће са очевим тетком (отац ради, социјализам тражи, рад, рад и само рад), жандармом за вријеме краљевине, Михајлом Мишком Буквићем. Он зна сваког врага, ту, у престоници. Стотину прича, има, као да никад није спавао, само службовао. По бомбардовању, послјије априлског слома, пјешнице стигао у Невесиње. Он је, дакле, нимало увјерен у излечење, пошао на пут. Цијела та ствар, тражила би кратак, европски роман.

Мала сам, клонула ми глава на мајчино раме. Степенице у Тиршовој, крате јој ноге. Дедо Мишко (тако су га звали, доцније сви), загледа се у нас, па тек више за себе, мислећи да спавам, тепа: „Туту мени, туту мени, хоћеш ли ми крепат? ”Немам двије године, подижем главу, погледам га мрко, право у очи (тако свједочи послјије, годинама): „Нету, бодами, нету!”

Од тог часа, убијеђен да ми је дато да знам, свим силама, нештедимице, скоро двије године, учествује као подршка у отимању, моје маленкости од црне земље. Проналазио је познанике, предратне, земљаке, рођаке, код којих смо могли бивати док је тај наш рат трајао.

Тако, у ову повијест, потпуно, књижевно, улази породица Чабрило. Стари господин Илија и госпођа Криста, примају мати и мене, као најрођењике, на стан, све до краја лијечења, колико год то било, веле. Доброта се, тада, нама, разоткрива као завјештање, од потпуно непознатих људи.

Крв, такође, дају ми, поново, непознати људи. Замишљам, доцније, да су сигурно неки од њих имали везе са Бијелим Русима. Буњин у крво-току, кола!

Сунчаница, опсјењује. Чудествено.

Некакав мрак, дубоки, осјећај самоће, дуго плакање, многе руке које нису њежне, и неку утјеху, која нема ни руке ни ноге ни лице, неку не-сазнатљиву, као мелем, свјетлост, носим из тог раног војевања.

Велики рез на врату, остаје као знак побједе; *шушала, шушала, жива клана недоклана*, говорио би после кадгод би се разњежио Дедо Мишко, задивљен, до краја, мојим чврстим одговором, онда на степеништу. Увијек помало подозријевајући, кад причамо, као да је опасно запиткивати ме, било шта.

Часна чудествена, имала сам тај осјећај да разумијем свијет, потпуно, од самог рођења. Премудра, стармала дјевојчица, огромних очеса. Стојим, на чворишту нечег великог, обавезно понирем, и израњам у свјетлост.

Фотографије. Или приповијести. Ко ће знати одакле долазе те приче. Мале личне историје. Неке су стварно, оком каквог фотографа, ухваћене, а неке само умом приповједача, бљеште урамљене, као живе!

Стојим, поред ћошка бијеле, камене куће, у селу. Посадили су ме, тако веле, поред велике биљке (некаква старинска врста руже), чврсто стежем њену стабљику, уче ме да ходам, поново. Имам двије и по године. И лијепу гумену, велику, лутку у другој руци. Поподневно сунце, чини потпуно прозирним и мене и кућу. Све то, дјелује ванвремено. Мало се мрштим, зачуђено.

Кажу, вриштим, колико ме грло носи. Прохладно прољеће. Крштавају ме са закашњењем, имам скоро три године. Док су ме избавили из болница, трајало је толико. Велико дијете. Кум, студент на прољетном распусту, Петар Сикимић, једва се бори са кумчетом. Цијепам му нову, бијелу, перлон кошуљу. Вели, скрати попе! А, стари поп Мужичевић, куме Божји био, шта то говориш! И, на крају, у мој тефтер не може Весна. Сјећам се, било је то испод јабуке, петроваче.

У селу смо. И даље. Имам једну бијелу коку и зеленкастотиргастог мачка. Ту бијелу коку, повијам у ћебенце, и чим изнесу мог брата из колијевке, улијећем и ту коку, своје дијете, лијепо љуљам. Она мирује. Жива није. Мачак нас прати. Лијепо нам је. Ту се мијешам и са овцама, покушавам припитомити јагањце, увлачим се у стогове сијена, мала, мала, мрва сам. Урањам у ливаде, нижа од трава. Ту чучим. С њежношћу. Срећна.

Вријеме је распуста и одмора. Улијећем у кућу и велим, стрицу Радовану, нетом пристиглом из Београда, Рато, Рато, муштулут, јањи се Статин мрти ован! И сви се смију. Чудна ми чуда, што? Покуњена сам, постиђена.

Још не разумијем, тајне родитељства. И ован и овца, једно су. Као и мајка и отац. А, имам и неки тетизам, због кога доцније водим старијег сина логопеду. А самоизљечив је, знам. Провјерено.

Близу оне мурве, и зграде у којој живимо, стари напуштени погон пилане. То је мјесто изазова. Ако ниси био у подземним ходницима, или клизио плочама крова, и скакао са, Бог зна које висине, у пилотину испод, на граници си изопштености.

Некакве огромне цијеве, ваљда систем гријања, шта ли, пружају се испод разваљеног пода. Као да се спушташ у најдубљу ноћну мору. Много сам страха прогутала, у тим цијевима. То што не подносим мрак, ни сад, има везе, бар мало, са тим истраживачким, сулудим подухвати-ма. Скакање са крова, нешто је друго. Вољела сам силно, да се захол-цам, како смо говорили, и хооп, хооп, ухватим залет, и тропнем у пилотину. Не знате шта је пилотина? Ма, хајте, молим вас! Ту се пра-вим важна, као да окрилатим.

У граду, живимо поред гробља. И тјерана, вјерујем, оним раним оти-мањем из нигдине, како године расту, с прољећа, са њежним слатка-стим мирисима, све јаче осјећам страх. Вреба свуда, као да ме прати, у стопу, то што свакако и прати. Осјећам га тада рањиво, уплашено. Чу-до мрака. Чудо нестајања. А ја пратим, мати, у стопу, гледам је, огром-ним очима – са огромним очекивањем, да ме заштити, да ме грли. Она увијек нешто ради. А ја постранце, важно је само да сам с њом, питам: Шта буде, кад неко умре? Шта буде, шта, буде...

И црвена лијепа хаљиница. Баш за госпођице. Са њежном бијелом бу-би крагном.

Први је дан неког разреда, код учитељице смо, још. Септембар се раз-лива, и грије.

Један рмпалија, из четвртог, (да, онда сам ја други разред) прилази, вуче ме за оковратник: „Погледајте, погледајте, ову ругобу. Каква си, каква си!” О, мој бијели, мали врат, и никад скриван ожиљак, изне-нађено дрхтуре. Граја је велика, чекамо звоно за улазак, наравно, ме-ни се чини, да сви гледају. Гутам сузе. И не облачим задуго ту хаљину, да заварам трагове. Да ме се не сете, изненада и други.

Мати код куће вели, пусти, будалу! Нема ту шта да се сакрива, бона! Само да га уватим, уши ћу му ишчупати! виче отац.

Моја учитељица, Богдана Радуловић, њежна и чврста, у свему, каже му: „Стиди се!”

Тај баксуз, доцније у рату деведесетих, не подиже ногу са папучице за гас, превози мог рањеног брата, за сат времена из Невесиња у Тре-биње. По којим законима физике, то само Бог зна. То је један од оних догађаја за које људи немају ријечи.

Једном, само једном, та наша висока, благодатна учитељица Богдана, дјевојачко Ракић, све нас је казнила. Шибом по длановима, са видном непријатношћу. Али, водили смо рат са сусједним одјељењем, у ходни-ку, ципелама! Иначе, обувала нам је чизме, закопчавала јакне, пратила кући, кад би пао мрак и вјетрови бивали снажнији од наших тијела.

И да, те размирисане вечери, смолом, у прољеће. Једне такве, стрчава дјевојчица из комшилука, право на чисто, ограбљено подбалкоње. Честитајте ми, људи, од данас се пишем са великим М. Ми не знамо шта то значи. И она понавља. Муслиманка. Ми не знамо ништа о томе. Њен отац је директор, партијац. Она је несташна ко сто врагова. Знамо само да за ручак рашире лијепи бијели столњак и укруг посједају на под у турски сјед.

Окрећемо се, и кажемо, с ким ћеш у екипу. Лимун или наранџа.

И уопште, сви заједно градимо некакве штенаре, у боровини, вучемо санке, заједно, дјечаци праве праћке и гађају све живо што им се прохтије. Угрудвају камен у снијег, и зачас раскрваре тинтаре.

И, Звонко и Дарко, иду на мису, то је нешто што се дешава недјељом. Ништа то никог није брига. Возимо бицкле у круг. Ломимо леденице, и послужујемо као сладоледе. Од блата мијесимо колаче и правимо славља. Јасно нам је, свако у својој кући има тајну.

Маштала сам да будем љекар, природно. Непрестано сам друговала са њима.

Међутим, они састави које пишем, па сликовнице и књиге, које доноси отац, па библиотека из које не избивам, маме у другом правцу.

После страшних главобоља, повјеравам се мајци, како је живот лијеп! Сваки дан је празник. И чудо. Мала стармала. Намучена душа.

III

КАО ШТО И ВАМА ЖЕЛИМ

Ја сам добро и здраво, фала Богу. Воли вас ваш, Душан. Стижу писма, авионска, редовно. У њима превијена хартија, на три дијела, исписана ћирилицом, угластом, како воле да пишу хроничари. Ријеч Бог пише се у тим писмима великим словом. И тиме мој однос према Њему, дефинитивно, постаје присан. И важан.

Унутра, сваког мјесеца, понека новчаница; десет, двадесет, педесет. Понекад сто долара. Исписано при дну упутство: Весни за одличан успјех десет, Бају исто, зету десет, прији да купиш кафу и шећер...

Душан Зубац, наш далеки рођени ђед, Американац. Не познају се, никад се видјели нису. Он, и његова кћи, моја мајка Десанка. Она је имала четрдесет дана кад су га Нијемци скембали, и одвели у логор. Он, краљев војник, члан соколског друштва у Мостару, стасити брчко, преживио. И продужио. Све је то нека тајна. Брат и ја, не знамо шта је то служба, али чујемо да нека служба отвара, углавном, сва авионска писма. И да је наш бркати Душан на неком списку, ни крив ни дужан.

Никад се нису видјели. Њих двоје. Ипак, ништа то не ремети њихов однос. Као свака добра кћи, она је привржена оцу. Њихова писма, мада скоро увијек у истом тону, и штимунгу, лете деценијама, тамо-амо.

Док се многе породице спајају, ђед је изричит: Ође није добро. Али, у писмима пише, код нас ође. Хајде ти сад доконај, живог човјека.

Пакети стижу, стално, мати има најлепше цицане хаљине, машинице, лаковане ципелице, чоколаде. Сјећа се дјетињства. Све како доликује, стиже преко океана. Цијели његов вијек. Вијек туђине и присности. Баба Милица, њежна, господствена лика, права као стријела, плетеница дебелих као рука, крупноока, ништа не вели. Прима пошиљке и живи. У веселој многољудној породици, измијешаној са ђеверовом. Ни на шта се не жали. Њој су сви добри.

Мати има тридесет и три године, управо је сахранила своју мати, и сједа у авион, први пут. Иде да упозна оца. У Геру, Индијана. Мени је десет, брату осам.

Мати се враћа, каже, ништа нарочито. Никад тамо не бих живјела! Доноси фотографију, ђед подигао себи помен. Њих двоје поред плоче на којој пише: Овден почива раб Божји Душан Зубац, сам себи за живота, подигао споменик. Баба Милица, рођена Баћина, благо, могло би се рећи као Мјесец, смијеши се на нас. Са споменика који јој са захвалношћу подиже њен Душан са дјецом и унуцима.

Тај Гајчић, тако се зове – усред шуме, заселак, гдје је наша ујчевина, радосно посјећујемо. Тамо смо специјални гости, а опет најдомаћији. Кад зажари љето, и сунце упржи и одскочи, чекамо светог Илију, сједамо у ладу, и ето нас.

После ђеду телефоном, подносимо извјештај. Све редно. А, богме, често и пишемо. И све онако, по његовом писму.

На крају: хвала Богу, добро смо и здраво смо. Што и теби желимо.

И онда се смијемо, смијемо, смијемо. Брат и ја.

Ни ми не желимо у Америку, уопште.

Одобравамо дедину поруку: Суров свијет је овдје.

И док нас сви зачудно опсервирају, јер ваљда, жива роба, није било који није желио да живи преко баре, ми ни за живу главу, ми – брат и ја, не бисмо оставили нашу баба Цвијету, очеву мајку.

Сад, у тој Америци, живи један Душан Зубац, ипак. Мој брат од ујака. Неки се путеви не могу замандалити. Наш Дућа, тамо, пустио коријење. После једног рата. Цаба је Душан старији писао: суров је свијет. Ође.

IV

ШТА МИ ТИ ЈЕ ШТО

Потамо се медо, потамо се медо. Паде! Гурамо се, брат, баба Риста и ја. Паде, паде, најчешће, се односи на бабу. Циктање, урнебес. Вриска. чује се до борове шуме, изнад зграда. Мати нас јури варјачом! Нисмо нормални, убићемо је! А онда и на њу подврисне, шта ти је, шта радиш, буди бар ти при себи!

Наша прабаба Риста, очева баба, живи са нама. Зна сто чудеса! Прича нам непрестано. И пропитује. Шта ми ти је што. Дашто, дашто.

Крилате краљевићи, виле из свет гласа запијевају, патуљци искачу, чобани змијски језик говоре, Марко Краљевић сијече, што брковима, што погледом, што мачем. Бабароге, само што не поискачу да нас зграбе, Влашићи на небесима разбацују свјетлосни прах... ој, ој... Биле су то приче. Жива говорећа библиотека, бескраја.

Она лежи на једном отоману, направљеном ручно, баш за њу. Не же-ли кауч, не.

Жели душек. Ништа. Сваког јутра длановима иситни струк пелина, направи куглицу, и на сред срца, гута. Задаје нам питалице и загонетке. Учи нас игре какве други не знају.

И кад заврши причу-игру о медвједу кога, ваљда, ако се добро сјећам, лисица изгура из склоништа, а ми њу оборимо са кревета, уз повике, онда се обавезно чује:, Е, сад, шта ми ти је што!

Она је просто одлучила да живи са унуком и праунуцима, иако има четворо дјеце. И живјела.

Причали су да је много путовала, цијелу краљевину, веле, уздуж и попречијеко прешла. Имала пет сестара, од Космета до Колешка (село, ту на планини, у неким гредама, кажу, ту је и Бог реко лаку ноћ).

Наша рођена баба, Цвијета, рођена Вујичић, права је хајдучица. Од руке јој, поред тога, иде и цвијеће. Гдје год погледа, гдје баци сјеме, све

процвјета. Е, она, стварно мора живјети с нама. Има јединца, мога оца, Благоја. Друге нема.

Некаквом љекару, чувеном, у Мостару кад је кренула на операцију катаракте, подвикнула је: Нећеш ми ваљда ти брбати око очију, види какав си ђутурум!

И све тако неке приче. Кад је умро неки велики партијац, звала је комшије да гледају прославу, зачуђена почастима, једном човеку. Ко да је краљ, Бога ти!

Нас двоје унучића, сви су мислили, није вољела подједнако. Брат је био икона! Ипак, ја сам њу вољела одано и слијепо. Јер сам исто тако вољела брата.

Тај мали, устаник, Бајо, чијем надимку сам кумовала, био је неустрашив. Стално је водио неке битке, а баба је са мајкама и бабама те дјеце, водила спорове.

Их, не смије нико живи, погледајти попријекмо мођ Баја!

Мада, зазире од неке Неџмете, која јој у тим расправама пријети: „Осунетићу вас све!” Е, ту се наша хајдучица, ипак, сабере, и броји до сто. Може то братство и јединство, лако, на какво саслушање да те позове!

И, то кад мене воде у Београд на прегледе, на контроле, замишљам како брат ужива са својим заштитницама. Међутим, оне су неумољиво строге! Као официри.

Брат плаче. Задњица му пуна трња, није дошао на вријеме кући, а баба, још са оном мреном, не види да прут није обична шиба, него трновита. И ето, његова слобода, претвара се у заточеништво. Он је тада њихов вели бор, Велибор, и дужне су да га сачувају!

Дјед по оцу, Спасоје, тих и миран, парњак би био по свему, баш, баба Милици, није нас дочекао. Покиснуо, разболио се, умро. Тужан, дјељује, на неколиким сликама које су остале.

Омаглица, нека, овија те године.

Њих двије, Риста и Цвијета, по читав дан прегоне некаква сјећања, кроз вријеме. Увече, у трен прије спавања, скоче на ноге, без ријечи, окрену се ка икони, и чате. Стани оvdје, стани, сакупљају и нас. Понекад се заплетемо у њихове широке сукње. Љушкам се у њима, и у ријечима неразумљивим које шуште. Брзо, брзо, испод њихових језика. И, амин, Боже подај. Само то, на крају разумијем.

***

Чељад. Чељаде је добра особа. Чељаде је особа са многим врлинама. Чељаде је неко кога и воле и осјећају према њему некакво благо сажалење. Нешто као кнез Мишкин понекад. Тако. А некад се изго-

вара тек тако, та ријеч. Као зачин каквој пригоди. У нашем стану, у оном гдје с прољећа не могу да се свртим, крцато је све, од ријечи, од људи. Ту се ријеч чељад, користи као поздрав. *Ђе сше, чељади моја!* Или, *вријеме је кући, чељади.* Ту, око наших баба и мајке, врле, њежне, добре, окупљају се рођаци са свих страна. Тата, много вози. Стиже свуда. Кад стигне кући, уморан је и ми му правимо тишину. И мрак за спавање. Како? Па, лијепо. Навучемо завјесе, и свима још на вратима шапућемо: тата спава.

Нико се не љути. Приче бујају чим тата отвори очи.

Рат није завршен, никад, тако разумијем, тада, понекад испод стола, понекад некеме у крилу, сједићи; у тим причама. И, занимљиво, мало је у њима шљемова, мало страних имена. Само Цвијета, у неким сјећањима, помиње: двапут нам палили кућу, једном Шваби, други пут Талијани, враг им траг замео. Па смо бјежали у Гајчић. Код Зубаца.

Онда слиједи прича. Како је отац имао пет, а мати у колијевци била. И како ју је он тада, љуљао. И преврнуо колијевку, дојадила му та кмекавица! А нека баба, запријетила: „Тражићеш ти њу! Баксузе!” Гле чуда! Стварно. Чуљим уши, шта ћу, и слушама, а и кад их зачепим, кад ми досаде, ипак чујем одјеке тих прича. Некако, чудно разумијем, још тад, да су многе истине измијешане. Да нема побједника у рату, у коме су сви они били. И да је цијели свијет једно неразумљиво, неразмрсиво клупко. Да нема правде. Али, да је живјети, ето, лијепо!

Некако се увлачим у те њихове приче, огрћем њиховим сјећањима, просто, као да сам у сржи свега, била. Плачем за неким, на правди Бога, поубијаним, као да су и мене тад стријељали. Даринку, жену оног Деда Мишка, татину тетку, и још многе, хапсили. Тјерали да призна, да некога изда.

Држим се храбро, домишљам дијалог, обавезно, неки љубавни кадар се уплете. Језа ме цијелу протресе. Не! Никад, никад се не одаје човјек, кликће некакав епски ген у мојој главици. Пулсира она жила, и главобоља, напада зачас. Падам у ковитлац болова, и не разумијем више гдје сам. Она домишљана ћелија, постаје моја глава.

Тако, живим дјетиње вријеме, у неком свијету омаглице. Сад мислим, омаје. Као свици у љетњим, густим, ноћима, тако пред очима титрају те године.

Као да смо упали у ковитлац, као да смо невидљиви, као да је све то некаква мисија, у којој је важно, причати, и пренијети те свице, из далеких ноћи, на дланове... даље. Као да непрестано понављање лијечи.

Сви приповиједају, гуслају (тако поспрдно веле кад неко бесједи, дуго и са патосом) да се смрзнеш!

И све је истинито, све се десило, али се скоро увијек, све то шапуће.

V

ДРУГО ЛИЦЕ ПРИЧЕ

Вријеме је да се каже. Била сам фина дјевојчица, са шишкама, пунђицом, буби фризуром. Шивеним хаљиницама из Бурде, плетеним џемперима, необичним чизмама, бундицама, пепито цигарет панталонама, и тегет џемперима са ранфлом... Оне фризури намјешта ми тетка Милка, кад заврши, са свих страна ме опсервира, не трепћем, а она пљесне: Сестро слатка!

Читала, гутала, књиге; не само библиотечке; отац ми доноси, скоро увијек са путовања, нове авантуре.

Рано откривам да читање умножава свијет; да кријепи; и да је питање слободе везано за ријечи и звјездано небо. Читам све, за одрасле, за дјецу, за омладину... Шта ме брига. Разумијем, у свему, ону тајну, оно недоречено. Оно што ми се указало, у оном болничком кревету; у прољетним данима, поред гробља; у приповијестима и легендама, мојих дадиља: баба и ђедова, увијек будних, на граници приповиједања.

У оном трену, на степеништу у Тиршовој. У оном великом Душановом слову.

Обожавам једну књигу, *Кад сам била мала*, Насихе Капићић Хаџић. Увлачим се у кожу несташне дјевојчице, и прекрајам свијет. Затим, *Приче испод змајевих крила*, и *У свијету медвједа и лејтирова*.

Недељом идемо у посластичарницу, на лимунаду и шампиту. Воде нас на корзо. У кино. И на море. Све у свјетлу социјалистичког свијетлог поретка, тих деценија.

Међутим, ту је мало шта занимљиво у односу на свијет прича које испредају ђед Раде, Мишко, ђед Марко, Данило, Бранко... и оне већ поменуте наше рођене и друге бабе.

Претплаћени смо и на *Дечје новине* и на *Мале новине*. Ту ми излазе прве пјесме. Читају ми име, неког раног јутра, преко радија, и наша

комшиница Анђа, зове хитно, мајку, да честита, и да се наздрави, по-подне. Пред том Анђом и мајком, ја учим наизуст разне стихове, и пишем своје, док њих двије плету, џемпере, јакне, чарапе и шију све што може да се замисли... као за медаљу.

Да, и *Полиџикин забавник* смо читали. И неке плоче, и касете, набављали, јесмо. Пјевали у хору. И, Мирка и Славка, и Загора, и Текса Вилера, и Команданта Марка, читали. Лично, била заљубљена у Блека Стену. И скакаоница у Гармишпартенкирхену... и Новогодишњи концерт из Беча... све је то ишло редно, паралелно са мојим дубоким, запретаним свијетом, опсенарења. Са часовима у којима се бива неко други; оно кад просто зуриш, с мјеста се ниси помјерио, али више ниси ту! У којима си Пипи Дуга чарапа, а мало затим Косовка Ђевојка. Па бабина баба, коју јуре јер је смазала теглу меда, сама, и убољела се. Па нека посестрима, што се млада разбољела, ублиједила, и увела. Па, где чуда, јасно видим како пољем иду Турци Лијевљани... и претварам се у Малог Радојицу. Па данима патим Кроз пустињу и прашуму... заљубљена у Сташу...

Па... од свега, свега, видљивог, остане у нама некаква смјеса осјећања и расположења. Конкретне ствари, блиједе.

Мада је, рецимо, телевизор био чудо у свакој кући, ето, сад кад се осврнем, никаквог узбуђења нема. Ништа ми не значи то чудо. Имам ја своја жива чуда.

VI

СКРОМНА БУДИ И МИСЛИ НА ДРУГЕ

Наслањам се на довратник, па чучим. Гледам одоздо: отац се брије. Није ни зазорило, не знам због чега сам будна (мало спавам, иначе), али ово је неки ванредно рани час. Отац превуче, оштрим жилетом, једну траку, скине пјену, трепне. Мудрујемо нешто, о свијету, о дјечи, о учењу.

„Буди скромна увијек. То ти је најважније. Скромност. Не треба бити гладан. Не понеси се у добру, не покуди у злу!”

Ето, то јутро, стално ми фитиљи кроз главу. Тај ријетки час, насамо са оцем.

Мајка додаје у неком другом трену, али то је сад исти низ: „И, мисли и на друге!”

Иначе, мој отац Благоје и мајка Десанка, рођени су истог датума, пет година разлике. Седмог априла. Он на Благовијести, прије Другог рата, и донио име. Она, се десила, усред рата, и ето, донијела име.

Он заносно дува у усну хармонику, а она магично окреће точак сингерице.

Отац је возач... Прекрстарио је цијелу земљу, више пута. Био у Италији, Њемачкој, Мађарској... у далеким даљинама. Воли тај свој посао, страшно. То и није посао, то је живот! Ријетко је код куће. Враћа се са поклонима. Шири руке, утрчавам у загрљај. Звони, цмок, љубим га, обавезно. Бркове није никада обријао. На сликама из ране младости, има сакое од твида, има једну шарену свилену мараму, кад се раздужи-вао из војске, стари послао петодинарку за одијело, сјећа се. Носим ту мараму, после, годинама, као штит, око врата.

Мајка, разумије се, задужена је за све оне марифетлуке везане за шивење, плетење, куповину. Осуђена на свакодневицу, неумољивих

рођачких сјећања. И сама их распирује, у нашим главама. Ми смо њен главни посао.

Боже мили где сам зашћио, нигде стиже нигде пуша... Увече, док сњегови затрпавају, она нам декламује Прерадовићевог *Пушника*. Глуми у *Ивици* и *Марици*. У *Црвенкаји*, мијења гласове. Топло је око ње. И меланхолично. Опет, она ми дјелује као храст. Шири руке, широко, широко... и ми растемо.

Често због невремена нестаје струје. И док фијуче, баба Цвијета, мајка и нас двоје, смјештамо се некако у дневном, на лежају, гријемо се, пламичцима из пећи и уснивамо.

Отац се пробија кроз фијуче, кроз сметове. Само, Бог мили, може га пратити, вели баба. И сачувати.

Од свих градова, ми највише вјерујемо Београду. И, кад је вријеме контролама, у Тиршовој, то су, мада сате и сате проведем у чекаоници, прави мали празници.

Отац, погледа, у бус, гужва је вели, сједај. И укрцавамо се у ладу, у поноћ, ујутру већ, рано, радујемо се Авали.

VII

СМЈЕНА 8 И ЛАДА

Тим малим апаратом, отац постаје хроничар породичних часова. Прво, важно је што је руски. Друго, он открива да има око за вјечност. На породичним окупљањима, помно биљежи лица, покрете, гримасе... На полеђини израђених фотографија, уредно пише, датум, мјесто и догађај.

Но, због неког чудног сплета, како то комедијант случај уреди, највећма фотографише сахране. Наше фиоке и сад су пуне кутија, жутих, малих картонских, на којима пише фото, а испод његовом руком: адже ћетко, стрина Душанка, Милица, тета Сава, Ђура... Мајка се љути, вели, носи ово, дај њиховој дјечи! Али, како схватам, он прави дупликате, неуморно. Он жели сва та сјећања.

Он је јединац. И осјећа неку дубоку блискост са свим својим рођацима. Као да му је свака тетка мајка, сваки стриц отац, сваки рођак, рођени брат. Тако и ми, бивамо увучени у тај вртлог, заједништва. Неопозиво, све до данас. Одатле, мој рођачки однос са цијелим свијетом. Потиче.

Дакле, смјена осам.

Брат и ја у парку. Он бијеле косе, као папарје, насмијан буцкаст, ја озбиљна са чомргом (немој да не знате шта је чомрга!) међ обрвама, превећ озбиљна. Грлим га заштитнички. Имам плетени качкет, бели вез на црвеној хаљини. Хеклани џемпер. И кратка кратка, мушка фризура; дјелујем, као дечко. Мени је шест, њему четири. Дан прије, шишала сам се сама. Заправо, Вера и ја, моја рођака, фризирамо једна другу. И, ето! Одоше кикице, оде она озбиљна пунђа. Остале само неке шишке цик-цак, облик такав, да му баш и пристаје тај намргођени израз који имам. Она мени кике, ја њој одсекла реп. Било је много буке, јер, било је то уочи Светог Ђорђа, нашег заштитника.

Наслоњени на ладу. Брат, Саша, наш рођак-стриц, заправо, и ја. Наслоњени поносно, помало шмекерски (требало је тако да изгледа), на наш понос, нашу велику, нову, бијелу ладу. Међутим, дјелујемо смушено, изненађено. И панталоне су нам изнад глежњева. Нас троје, задуго смо једина дјеца у породице. И све се некако око нас стиче. Воде нас свуда, доносе свашта. Прави мезимци. Поготово ја, једина дјевојчица. У тој многољудној породици, пуној мушке чељади.

На некој ливади, наши старији рођаци-стричеви (све је ту испомијешано, ко је коме шта, неко се оженио премлад, неко престар и приметли се трагови сродства, како Бог налаже). Они су у џемперима, сакоима, ролкама, кошуљама са шпиц крагнама; буби фризури, афро, косати, ћелави, са зулуфима, брадати, уредно кратко подшишани... а ми испред њих, као маслаци, само што не полетимо. Ја пружам неки букет цвећа, напред, брат подиже кажипрст и палац увис, пуца. Да, још се око зграда вијамо, углавном су то каубоји и Индијанци, нема више ни четника ни усташа ни партизана!

Црно-бијеле фотографије имају неку чудну љепоту. И нестварност. Сви као да лебдимо у некој Аркадији. Траве су изнад нас, стопљене са небом.

Био је то један, ако ме неко пита, дан препун среће. Свијетао, каснопрољетни.

А, онда, прије свих ових фотографија. Стрина-баба Мирјана, беба Саша (тај наш стрец-рођак), мајка, брат и ја. Имам натапирану фризуру, вјетар је подигао, мала дјевојчица-жена, и хаћину на туфне. Сунце ми бије у очи. И намрштена сам.

Испод нас, на трави, тканица, серцада, са тешким црвеним ружама.

Потом један сутон. Брат и ја трчимо. Држимо се за руке. чврсто. Смијемо се и дајемо све од себе, да фотографија успије. Отац је згодно мршав, у тегет пуловуру, и небоплавој кошуљи, насмијан, и трчи испред нас да би могао да нас ухвати у неком трену. Раздрагане. Сретне. Мајке нема, ту у пољу, на фотографији с нама. Не знам због чега, кад са сигурношћу знам да смо сво четворо били у том сутону, весели.

И, једна на којој ми је баба затегла кике, чврсто. Направила раздељак, по сред сриједе, повукла сокне високо. Мама, у њежно жутом љетном костиму, платно са текстуром, нека врста греж свиле, брат у белом комплету, шорц и мајица, штрикани памук. И баба Цвијета, у карираној хаћини на дугмиће. Тај један исти крој носила је читав свој вијек. Само су боје кароа бивале другачије.

Испред нас на трaви, на тој фотографији, остала је изгубљена једна црвена новчаница. Намијењена за посластичарницу.

Подгора. Јадранско море. Тад нисмо знали да постоји ова друга, црногорска обала. Биоково се оцртава на хоризонту. Двобојни душек, тегет и црвено, испод нас. Искачем из воде, и жишка ми осмех, што је риједак случај на фотографијама. Ослањам се десном руком на душек, одбијам високо, и лијевом грлим оца. Он насмијано гледа у даљину. Брат, сталожено, с његове друге стране, налакћен на душек, гледа у сутон који долази.

У тим жутим кутијама, поменутиm, милион тренутака, спаковано, мирује.

Сад, већ, мирује и мој отац. Трагам за смјеном, али као и многим стварима, траг јој се замео.

Лада, наш змај, такође, само још у оку смјене 8, вози.

ТРЕБА ДОМЕТНУТИ

Увијек у све приче треба понешто дометнути. Нарочито ако су то сјећања.

Прво ћу дометнути: једну фотографију испред оне бијеле породичне куће у селу Батковићи надомак Невесиња, у Херцеговини. То је кућа Самарджића.

На тој фотографији сва су приповиједана чуда. Окупљени потомци далеких градитеља куће, озарени, право у објектив оне смјене 8, предају се сјећању, унапријед, срећни, што остављају траг. Љето је и свјетлост се чини као вјечност.

Ту свакако, пошто ово није обичан додатак, морам поменути стрица-деду Обрада, Шашиног оца. Присутног, у сваком реду ове приче. Скоро сваког петка, они из Мостара, својом, прво небоплавом, па потом бијелом ладом, стижу.

Он чита, непрестано, и прикупља некакве доказе за нешто. Он је историчар, тражи истину. И вјерује у моју занесеност књигама, једнако као и отац. И он нас распоређује у овом раму за вјечност, смјеном 8.

Потом једну причу, истиниту, у овдашњем свијету незамисливу.

Ту, у том селу, гдје је све најљепше, један пут, прашњав, узак, промиче, између двије бијеле куће са дрвеним доклатима. Ту живе већ поменути Самарджићи, а преко пута Тепурићи. Као и сав свијет; овде, доселили се из Црне Горе.

Наравно, мој предак као и сви наши преци, у породичним кажама, уби некаквог Турчина, па се одметну из Кривошија. И допаде, овдје, у ову благодат, у зелену котлину, плодну, међ вијенцима планина. И, види чуда, ту му опет, пошто се он показа као вриједан, неки други Турчин, ага, Тасламан, поклони много земље. Овај бескрај, залог вјечности. И, ту није крај чудима.

Тај мој предак, и његова породица, не умједоше да живе сами. Много им земље бијаше. И, он ти посла књигу бијелу, својим негдашњим комшијама, тамо у брдима црногорским. Дођоше и они. Подијелише ону-ову земљу. Дадоше ријеч једни другима, заувјек, да ће живјети као једна породица.

Давно то бијаше.

Али, чудо не престаје ни ту.

Има томе два вијека.

А она ријеч, још је жива.

И ево, ове редове, сводим, у кући Тепурића, јер су нашу (не ону камену заједничку, већ ону који су изградили својим рукама моји родитељи, доцније на брду), запосјели Италијани; овог пута туристички. Сводим причу, а отвара се препуна фиока, живота; и док гола бреза безобразно нуди своје бијеле гране вјетру, Мјесец лежи на крововима.

Све се ово заиста десило. Или некако слично. Сад, скоро, ту, у прошлом вијеку.

Вјерујте на ријеч. Било је то вријеме тјескобе, и вријеме узлета. Лептирова. И медвједа.

Страха. И смијеха.

Вјечност једна.

Тада сам живјела као Веселинка Самарцић.